

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Libros III. IV. Et V. De Avxiliis Gratiae In Generali, De Avxilio
Svfficiente, Et De Avxilio efficaci Gratiae Dei

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1652

III. Vtrùm gratia excitans sit actus vitalis hominis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94118](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94118)

Declaratur
amplius,

Intellectus
de se est in
potentiā,
nec potest
se reducere
ad actum,
nisi ab alio
excitatus &
adiutus.

August.

2. Cor. 3. 5.

Idem.

Prima gra-
tia intrinse-
ca voluntati
est tactus di-
stinctus à
libero con-
sensu.

Apoc. 3. 20.

Deo solo incipiat; ergo tale auxilium non est nisi excitans. Probatur hæc consequentia, quia auxilium adiuuans propriè sumptum, vt distinguatur ab excitante, non præcedit cooperationem liberam voluntatis ordine temporis, nec causalitatis, vt in sequentibus ostendimus: auxilium autem excitans vtroque modo antecedit consensum liberum; ergo ab illo incipit motio diuina in ordine gratiæ; ergo illa est prima gratia. Secundo hoc ipsum declaratur, quia externa gratia excitans solum esse potest in intellectu, aut voluntate, nam si quæ possunt esse in aspectu sensitiuo, nunc non considerantur, sed quasi externæ reputantur. Aut ergo loquimur de prima gratia simpliciter respectu totius mentis (vt sic dicam), vel de prima gratia respectu singularum potentiarum. Priori modo manifestum est primam gratiam actualem in actu recipi debere, quia est prior potentia, neque potest voluntas moueri, nisi medio intellectu. Deinde in ipso intellectu vt operari possit, in aliquo ordine necesse est, vt præcedat aliqua excitatio; quia non potest apprehendere, nisi ab alio motus, quia de se est impotentia, quæ non potest se reducere in actum, nisi ab alio excitatus, & adiutus qui ordo etiam in naturalibus actionibus seruatur. Ergo multo magis in supernaturalibus, vt intellectus possit ad propriam operationem supernaturalem eleuari, necesse est, vt supernaturalis excitatio in illo antecedit. Illa ergo est prima gratia respectu intellectus, & consequenter etiam respectu totius mentis, seu partis rationalis. Atque hoc modo Augustinus lib. de prædestinat. Sanctior in principio reuocat totam gratiarum seriem ad sanctam cogitationem, quæ non potest esse à nobis, sed ex Deo, iuxta illud Apostoli 2. ad Cor. 3. Non sumus sufficientes cogitare aliquid (vtique ad salutem pertinentes) à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Et eandem doctrinam habet lib. de Bono perseuer. cap. 19. & lib. 2. contra 2. epistolas Pelagianor. cap. 8. & alibi frequenter, præsertim in dicta quæst. 2. ad Simplician. Ex hac igitur parte sanctæ cogitationis excitatio prima gratia est. nam ante primam cogitationem est homo quasi dormiens, per cogitationem autem excitatur: respectu autem voluntatis illam excitatio intellectus dici potest prima etiā gratia voluntatis, quia licet subiectiuè sit in intellectu, de se voluntatem allicit, & attrahit. Tamen hæc non est prima gratia intrinseca, seu inherens ipsi voluntati, & ideo in ipsamet voluntate distinguendus est tactus, seu motus Spiritus sancti à libero consensu, quæ duo in dicto loco Apocalypsi. 3. per verba pulsandi, & aperiendi declarantur: prius autem est pulsare, quàm liber consensus; ergo gratia excitans, per quam ille tactus fit est prima inter gratias voluntatis. Quàm verò sit necessaria hæc gratia, & quod sit munus ejus, postea videbimus. Ad rationes dubitandi in principio positas in sequenti capite commodius respondebimus, duas enim quæstiones postulant, quas ibi tractabimus.

CAPVT III.

Virum Gratia excitans sit actus vitalis hominis.

1. Opinio docet primam gratiam excitantem non esse actum vitalem

DVas opiniones ad hoc punctum pertinentes inuenio, quæ in vno principio conueniunt, in assertionibus autem multum differunt. Prima opinio dicit primam gratiam excitantem non esse actum vitalem, sed quandam priorem gratiam, quæ sit principium actus vitalis, Fundamenta hujus opi-

nionis sunt duo, tacta in rationibus positæ capite præcedenti in principio. Primum est, quia prima gratia præueniens debet fieri à solo Deo in nobis, id est, non concurrentibus, nec moraliter, nec physice illam efficiendo; ergo non potest esse actus vitalis. Secundum est, quia actus vitalis, qui est per se actus gratiæ, & actus supernaturalis; ergo vt à nobis fiat, necessario supponit aliam gratiam, quæ det nobis vires ad efficiendum talem actum, quia non potest fieri per solas vires naturæ; ergo prima gratia excitans non potest esse actus vitalis. Non negat autem hæc opinio, quin aliæ excitantes gratiæ quæ post primam sequuntur, possint esse actus vitales, vel necessarii, vel interdum etiam liberi.

Alter opinio est gratiam excitantem etiam primam esse actum vitalem, & nihilominus non fieri à nobis effectiuè, sed à solo Deo. Prioris partis fundamenta postea videbimus: posterior autem fundatur in illo principio, in quo hæc sententia conuenit cum præcedenti, quod Deus has præuenientes gratias facit in nobis sine nobis, nam ex illo colligit hæc opinio talem gratiam, etiam si actus vitalis sit non fieri à nobis. Antecedens probatur testimonio Concilij Arausiaci supra adducto, multa esse in homine bona, quæ non facit homo, quod præcipue dictum videtur propter gratias excitantes, vt ex Augustino, à quo sumpta illa sententia, intelligi potest, lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 8. Et sic etiam Bernard. lib. de Grat. & lib. arbitrii. circa finem dicit, Deum solum operari in nobis exordium salutis, non per nos, neque nobis. Et ibidem adiungit gratiam excitare liberum arbitrium, dum seminat cogitatum. Et eodem modo loquitur Anselmus circa id. 1. ad Corinth. 15. Non ego sed gratia Dei mecum. Supernus inquit pietas aliquid agit in nobis sine nobis, vt subsequente libro arbitrio bonum quod appetimus agat nobiscum. Et eodem modo loquitur Gregor. cap. 10. alias 11. Consequentia vero probatur, quia non repugnat cogitationem, aut motum vitalem fieri Deo in nobis sine nobis physice etiam concurrentibus; ergo ita exponendæ sunt dictæ locutiones Patrum, vt cum omni proprietate intelligantur.

Nihilominus communis, & vera sententia duabus assertionibus continetur. Prior est, gratiam excitantem etiam primam esse actum vitalem intellectus, vel voluntatis; ita sentiunt omnes auctores infra referendi, & probatur ex dictis in præcedenti capite, vbi ostensum est primam gratiam esse excitantem, eamque in illuminatione, & inspiratione consistere. At illuminatio, & inspiratio actus vitales sunt, vt est per se notum; ergo prima gratia excitans actus vitalis est. Simile argumentum est, quod ex vocatione, & initio iustificationis sumitur: nam vocationis est iustificationis initium, ac subinde prima gratia excitans; sed vocationis Dei interna, vt in nobis fit, & recipitur, non est sine aliqua actione vitali, imò in illa consistit; ergo prima etiam gratia excitans vitalis actio est. Major satis probata est supra ex verbis Concilij Trident. sess. 6. cap. 5. Declaratur iustificationis exordium in adultis, & ab eius vocationis esse sumendum, quam vocationem statim explicat per gratiam excitantem. Idemque tradit Augustinus citatis locis, ideoque in dicto libro 83. Quæstionum q. 68. dixit: Si quis sibi tribuat quiddam venerit vocatus, non tamen potest sibi tribuere quiddam vocatus sit, quia nimirum à vocatione sumitur initium. Minor item propositio ex eisdem locis probatur, nam vocationis Dei interna nihil aliud est, quàm illustratio quædam mentis, & inspiratio, qua Spiritus sanctus potentias nostras ad bene operandum erigit, & inflammat; vt idem Concilium significauit, dicens Deum vocando hominem tangere cor ejus per Spiritus sancti illuminationem, quam statim etiam inspirationem vocat. Et eodem modo loquitur Augustinus,

mus, qui etiam sæpè hanc vocationem explicat per sanctam cogitationem, vel sanctum desiderium, seu boni cupiditatem, vt loquitur lib. 2. contra duas epist. Pelagian. cap. 8. vel per illuminationem intellectus, vel voluntatis delectationem, aut suauitatem, vt lib. 2. de peccator. merit. cap. 17. Hæc autem omnia in vitalibus actibus consistunt, vt per se patet. Ergo prima gratia excitans, actus vitalis est.

Denique potest ratione ita declarari, quia diuina vocatio interior à locutione Dei in nobis initium sumit. Locutio autem Dei in nobis non est nisi aliqua cogitatio, vel conceptus mentis nobis à Deo immisus, quia licet locutio sit à Deo loquente, vt percipitur à creatura, in illa recipi debet, vt rectè docuit Gregor. lib. 2. Moral. cap. 4. alias s. vbi ait, *Loqui Deum ad Angelos eo ipso, quod eorum cordibus occulta suauissimè ostendit, & infra quasi audientibus dicitur, quod videntibus inspiratur.* Et infra eodem modo explicat locutionem Dei ad animas sanctas per infusionem al. cuius cognitionis, vel effectus; sic ergo vocatio interior Spiritus sancti est illa locutio Dei, de qua ipse dixit, *ducam eam ad solitudinem, & loquar ei ad cor.* Ergo talis vocatio fit per actum vitalem nobis immisum. Et confirmatur, quia nisi homo perciperet locutionem Dei in se, non posset ab illo excitari, vt attenderet locutio autem Dei fit, vt homo excitetur, & attendat; ergo necesse est, vt fiat per aliquem actum vitæ, quo homo aliquid percipiat, & ex vi illius aliquid etiam appetat, vel fugiat aut timeat. Declaratur præterea, quidquid à Deo infunditur præter actionem vitalem, potest infundi vel paruulo, vel homini dormienti, quid enim repugnat? Vocatio autem diuina, & gratia excitans est propria adultorum, vt Concilium Tridentinum supra non obscurè aduertit, daturque illis vt quasi à somno excitentur, & vigilent iuxta illud Ephes. 5. *Exurge qui dormis, &c.* & ideo non habet locum nisi in adultis, & qui ratione vt possunt: datur ergo per modum actus secundi, nam quamdiu potentia est tantum in actu primo, est quasi dormiens, vt Arist. dixit in lib. 2. de Anima. Denique confirmatur, quia propter hanc rationem hæc gratia excitans est tantum actualis, id est, solum in homine durans, quamdiu actu vitaliter operatur. Omnis enim gratia realiter distincta ab operatione vitali potest, quantum est ex se, permanere, etiam si potentia vitaliter non operetur, vt respondendo ad fundamenta prioris sententiæ mox dicemus, ex qua resolutione magis hæc assertio confirmatur.

Dico secundò. Gratia excitans non fit in nobis sine efficientia vitali & physica potentiarum animæ: ita tenet Soto lib. 1. de Natur. & gratia cap. 16. & Medina 1. 2. q. 111. art. 2. ad argumenta, veric. sed illud annotatione dignum. Bellarminus lib. 6. de liber. arbitrii. cap. 15. proposuit. 6. Gabriel Vasquez disput. 8. q. 3. puncto 3. s. sed arbitror. & à cæteris modernis Theologis hæc sententia communiter recipitur. Ratio autem sufficiens est, quia iuxta veriorum doctrinam ita est intrinsecum actui vitali danti suum effectum formalem potentia, in qua manet, quod effectiue ab ea prodeat tanquam ab intrinseco principio vitæ, vt omnino repugnet huiusmodi potentiam cognoscere, aut amare per actum, quem nunc elicit, vt nunc ex Philosophia suppono, & ex 1. 2. q. 3. & 9. sed per hos actus gratia excitantis homo ita mouetur, vt aliquid cognoscat, amet, timeat, delectetur: ergo non possunt fieri sine concursu vitali potentiarum. Vnde licet daretur de potentia absoluta posse actum vitalem aliter fieri, non posse sine extraordinario miraculo, & præter naturam talium actuum nihilominus certum est fieri non posse superuacaneum autem est tale miraculū fingere, quia

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

neque experientia illud inducat, nam potius experimur ita nos praueneri, & moueri in his actibus, sicut in aliis motibus indeliberatis, quos sine dubio potentia nostra eliciunt: neque ratio subsistit, quia miraculum illud, nec ad gratiam, vel ad meritum confert; neque è conuerso physicus ille concursus potentiarum aliquid obest veritati gratiæ omnino gratiæ, cum illa efficientia non sit libera, vt capite sequenti ostendimus. Nec denique tale miraculum reuelatum est, aut aliqua autoritate verè, aut legitimè fundatur, vt respondendo ad argumenta manifestum fiet.

Ad fundamentum, in quo contrariæ opiniones conueniunt, respondemus in primis sententiam illam generalem Augustini, & Concilij Arausiacani, multa sunt in homine bona, quæ non facit homo, etiam si ita exponi permittamus, vt omnem efficientiam physicam ex parte hominis excludat sufficienter verificari quoad supernaturalia dona gratiæ, in virtutibus per se infusis, & Spiritus sancti donis, & habituali gratia sanctificante. Deinde magis ad mentem Patrum respondetur, per illa, & similia verba solum excludi liberam hominis cooperationem; sic enim, vt infra videbimus, distinguit Augustinus gratiam, quam Deus in nobis operatur, à gratia qua nobiscum cooperatur. Nam huic posteriori nos liberè cooperamur priori autem minime: quia ergo gratia excitans in nobis fit sine cooperatione libera nostra, ideo dicitur fieri in nobis sine nobis, etiam si non fiat sine efficientia necessaria nostrarum potentiarum; hoc enim referebat ad confutandos Semipelagianos, vt ab Augustino, vel alijs Patribus negaretur. Potestque hic modus loquendi explicari ex Paulo ad Romanos 7. vbi de naturali, & inordinato motu concupiscentiæ prius dicit, *Quod odi malum, hoc facio.* Et postea quasi declarans verbum facio, addit, *non ego operor illud, sed quod habui in me peccatum.* Nam motus concupiscentiæ licet inuoluntarius sit, nihilominus fomes, seu appetitus verè, ac physicè facit, & operatur illum, & nihilominus ipse homo dicitur non operari illum, quia non liberè, neque humano modo illum operatur, nec illi consentit. Illud enim propriè dicitur homo operari quod humano modo operatur. nam operatio humana illa est, quæ ex perfectio vfu rationis, & voluntatis procedit, vt docuit D. Thomas 1. 2. quæst. 1. art. 1. & ideo tunc propriè dicitur homo vt homo operari, quando libero, & morali modo operatur. D. Thom. Et hic modus loquendi maximè locum habet, quando sermo est de actionibus ad salutem pertinentibus, vt est in presenti. Vnde potest hoc etiam declarari ex Concilio Trident. sess. 6. can. 4. vbi damnat negantes, hominis liberum arbitrium cooperari excitanti gratiæ: intentio autem eius fuit cooperatio nem liberam definire, vt postea apertè declarat, & nihilominus simpliciter, & sine addito cooperari dixit, quia videlicet non est propriè & simpliciter hominis operatio, nisi quæ libera est. Atque eo modo antiqua Concilia, & Patres cum dicunt gratiam non excludere cooperationem hominis post Dei vocationem, de libera cooperatione loquuntur. Et eodem sensu dixit Augustinus, *Qui creauit te sine te, non saluabit te sine te.*

Iuxta hanc ergo doctrinam ad primum fundamentum primæ sententiæ, & ad omnia testimonia, quæ Vega adducit, respondemus distinguendo propositionem assumptam, scilicet, primam gratiam fieri à solo Deo. Est enim vera si particula solum excludat hominis consensum, vel etiam excludat omne meritum, quod maxime Augustinus intendit; non tamen esse veram, si excludat omnem physicam efficientiam intellectus, vel voluntatis, nisi fortasse sumatur actus ille, qui est prima gratia secundum peculiarem respectum,

F 2

Quod tamè fingi non debet.

6. Ad Concil. Arausiacum n. 2.

Vir amans Patrum.

Roman. 7.

15.

Illud propriè homo dicitur operari quod humano modo operatur.

D. Thom.

Trident.

7. Ad 1. fundamentum. primæ sent.

Ad locum
Psal.

respectum, seu inadæquatam conceptum, ut statim declarabo. Ad illud autem testimonium Psalmi præcedenti capite propositum, *Auxilium meum, qui fecit celum, & terram*, respondetur primò, auxilium illud etiam primum absolute dici, esse à solo Deo, quia ipse principaliter efficit illum actum, utiturque nostra facultate tanquam instrumento ad illum efficiendum. Vnde quia solus Deus potest illo modo efficere in nobis talem actum, & mouere potentiam, ut illum efficiat, ideo etiam dici potest tale auxilium esse à solo Deo, nam tunc etiam particula *solum* non excludit physicam efficientiam instrumentalem proximæ facultatis. Quod maximè est loquendo de illo actu sub nomine auxiliij, nam ille actus habet duplicem respectum, vnum ad causam principalem, quæ est Deus, alium ad causam proximam instrumentalem, quæ est potentia, sub priori tamen habitudine habet rationem auxiliij, quod proinde soli Deo meritò tribuitur, actus verò ipse ita fit à solo Deo, ut ab illo solo habeat initium, & ipse solus sit principalis causa physica ejus, moralis autem vnica; & ita ex parte hominis excluditur omne meritum, vel libera cooperatio, non verò physicus concursus potentie ad actum vitalem necessarius.

Ad locum
Apocal.

Ad locum autem Apocalyp. 3. *Ecce sto ad osium, & pulso*, respondetur in primis tactum Dei in corde altioris rationis esse, quam sit pulsus materialis ianuæ, nam pulsus Dei internus fit per voces internarum inspirationum, ac proinde per actus vitales: pulsus non debet esse accommodatus rei, quæ pulsatur, & ideo longè aliter pulsatur cor viuens, quam inanimata ianua. Deinde cum ibi adjungitur, *Si quis audierit vocem meam*, clarum est illam vocem Dei in corde non esse, nisi conceptionem aliquam mentis, ut supra explicauimus. Dicit autem solet quis audire vocem Dei internam, vel quando ita illam audit, ut ei etiam obediat, quomodo potest intelligi illud Psalm. 84. *Audiam quid loquatur in me Dominus*, vel quando percipit ipsam inspirationem Dei, etiam illi resistat, quomodo potest intelligi illud Psalm. 94. *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra*. utroque ergo modo potest hoc verbum in prædicto loco sumi, & in priori Deus tangit cor per inspirationem, homo autem audit per consensum, & ita non procedit obiectio. In posteriori autem sensu, qui videtur satis consentaneus cum dicitur, *Si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam*, id est, cor, quod per consensum aperitur, & ita audire videtur poni tanquam quid præuium ad consensum. Et in hac significatione audire, nihil aliud est, quam percipere inspirationem diuinam, seu sentire tactum eius. Atque hoc modo si loquamur de inspiratione, vel illuminatione prout est in intellectu, optimè fieri potest, ut eademmet operatio prout à Deo fit, sit & recipitur in intellectu, sit pulsus Dei in corde, prout verò fit, & recipitur in intellectu, sit auditus ejusdem inspirationis, ita enim fieri facile potest in locutione pure mentali. Neque in hoc comparandus est materialis pulsus cum spirituali, quia materialis pulsus solum obiectiue immutat sensum, & media specie efficit intellectum, pulsus autem diuinus merè internus si intellectualis sit, immediatè, ac formaliter efficit intellectum, & reddit illum attendentem, & aliquid apprehendentem, vel intelligentem, & ideo eodem actu percipit intellectus eandem Dei locutionem, quatenus perceptio mentis in se virtualiter reflectitur, nam qui aliquid denuo apprehendit, simul virtute concipit, quod aliquid apprehendat, & consequenter quod ab aliquo exercetur, & moueatur. Si autem inspiratio sit in vo-

Eadem operatio prout à Deo fit est pulsus prout sit & recipitur in intellectu est auditus.

luntate, talis motus non percipitur nisi per integritatem, atque ideo per alium actum ex priori naturaliter resultantem, & ita ibi clariùs distinguitur pulsus ab auditu.

CAPVT IV.

Alijs fundamentis primæ sententiæ satisficit, & quod sit principium proximum efficiens gratiæ excitantis inquirunt.

Alia fundamenta primæ sententiæ petunt dubium, si actus gratiæ excitantis effectiue sunt à nostris potentijs, quæ virtute proximè, vel quoad adiutorem proximo illos efficiant, supponimus enim nunc illos actus esse supernaturales, & ideo non posse à sola naturali potentia virtute sua elici, propter hanc enim rationem præcipue moti sumus dicti auctores ad dicendum infundi nobis aliam gratiam priorem his actibus, quæ sit principium illorum, quam volunt esse rem creatam, & inherentem potentie ipsa distinctam ab actu gratiæ existentis, & principium eius, quam alij vocant motionem, virtuosam puram, ita ut qualitas non sit. Alij dicunt esse qualitatem actuale, seu transeuntem in nobis receptam, & nullo modo à nobis factam.

Ego verò confiteor nullam talem entitatem infundi, quæ sit prior tempore, vel natura ipso actu gratiæ excitantis, vel principium proximum ejus, sed solum Spiritum sanctum immediatè ac per se ipsum infundere hos actus eleuando potentiam ad efficiendum illos. Probatur primò ex his quæ diximus, nimirum gratiam excitantem esse priorem, quam nobis infunditur, ut Patres & Concilia docent. Dicunt fortasse sub hac excitante gratia includere Concilia illam priorem gratiam, quæ ad efficiendam inspirationem infunditur. Sed qui hoc respondet, ostendere hoc debet ex ipsis Concilijs, aut Patribus, in illis enim nullum vestigium talis gratiæ inuenimus, quin potius ipsam inspirationem ponunt ut gratiam primam, & præterea indicant immediatè infundi ab ipso Spiritu sancto, & non mediante alia qualitate. Vnde Concilium Arausic. can. 6. de huiusmodi inspiratione ait *hæc in nobis per sancti Spiritus infusionem, & operationem, & per hanc dicit præparari voluntatem à Domino, & cap. 6. similiter vocat inspirationem, & infusionem sancti Spiritus, & eodem modo loquitur Concilium Tridentinum*. Vnde etiam communiter Theologi antiqui non docuerunt infundi nobis aliquod donum gratiæ per modum actus primi præter habitus infusos. Certum est enim ad alliciendum actum gratiæ excitantis non infundi habitum, nullus enim supernaturalis habitus infunditur adulto, nisi præuio consensu libero, tanquam necessaria dispositione, ut infra dicitur, ergo talis gratia, quæ sit prior actu secundo, & est principium eius, & non habitus, non habet fundamentum in aliqua doctrina Patrum, aut Theologorum.

Denique ratione impugnat talis genus gratiæ expendendo dictos duos modos explicandi hanc gratiam: prior dicit, esse spirituales quandam, & supernaturalem motionem virtuosam, quæ est distincta ab actu vitali; & à solo Deo immissa, & non est qualitas vel formaliter, vel realiter, sed pura tantum motio virtuosæ, per quam Deus dat virtutem potentie, vel eleuat illam ad hos